

Forfatterne gjør ikke noe forsøk på å evaluere om Aksjonsgruppen virkelig oppnådde å begrense spredningen av smittsomme sykdommer. De begrenser seg til å evaluere prosessen. Det er synd, men forståelig. Det ville vært en svært utfordrende oppgave å vise sammenhengen mellom de enkelte prosjekter og hyppigheten av smittsomme sykdommer i regionen.

Som deltaker på lavere nivå i Aksjonsgruppen (som leder av en av fem programgrupper), var det for denne anmelderen veldig interessant å lese samfunnsviters analyse av arbeidet. Flere internasjonale helseprosjekter burde bli analysert på denne måten. Det kunne for eksempel ha vært svært interessant med en tilsvarende evaluering, gjerne med sammenlikning mot Aksjonsgruppen, av det norske Barentshel-seprogrammet som har vart mye lenger, holdt en lavere profil, gitt mer penger og ikke minst hatt en betydelig enklere administrasjon.

Denne boken bør leses av alle som var involvert i Aksjonsgruppens arbeid og av alle kolleger som skal samarbeide med russiske kolleger om smittevern.

Preben Aavitsland

Nasjonalt folkehelseinstitutt

Litteratur

1. Sundar T. Helsesamarbeid som sikkerhetspolitisk virkemiddel. Tidsskr Nor Lægeforen 2001; 121: 861–2.
2. Larsen J-E. Helseløft i storpolitisk landskap. Tidsskr Nor Lægeforen 2003; 123: 3066–9.

Gammel vin i nytt glass? McWinneys lærebok oversatt til svensk

Ian R. McWinney

Familjemedisin

547 s, tab. Lund: Studentlitteratur 2004.

Pris SEK 575

ISBN 91-44-01944-0

Denne svenske læreboken i allmenntidisin er en direkte oversettelse av kanadiske Ian McWinneys kjente lærebok *A textbook of family medicine* (tredje utgave, 1997) (1, 2). I en tid der medisinsk kunnskap er i hurtig endring kan man lure på hensiktsmessigheten av å oversette en sju år gammel lærebok. Vil den ikke være utdatert ved utgivelse?

Ikke nødvendigvis – slik McWinney har organisert sin lærebok. En tradisjonell lærebok særtegnen ofte ved at man søker å gi en fullstendig beskrivelse av et kunnskapsområde som hurtig kan bli utdatert. McWinney beskriver tankesett og arbeidsmetode i allmenntidisin, både ved teoretiske betraktninger og ved kasuistikker. Slik kunnskap er mer stabil mot tidens tann.

Pasientsentrert arbeidsmetode står sent-

ralt, illustrert både med diagrammer og ved kasuistikker. Dette er McWinneys hovedinteressesfelt, og teksten er inspirerende og overbevisende. I et annet kapittel, allmenntidisinens filosofiske og vitenskapelige grunnvoller, setter han søkelyset på paradigmeskifter i medisinen. Denne teksten er mer preget av at originalutgaven ble skrevet i forrige millenium.

McWinneys bok inneholder lite om de vanlige sykdommene som ses i allmenntidisin. I et større kapittel om kliniske problemer utredes ulike arbeidsteknikker med fem sentrale allmenntidisiniske tilstander som utgangspunkt. Kapitlene om hypertoni og diabetes er mindre reflektert enn man kunne forvente og lider under å være ni år gamle.

Mot slutten i boken er det et kapittel om forskning i allmenntidisin. McWinney vektlegger først og fremst deskriptive studier. Kontrollerte kliniske studier nevnes kort, og behovet for kvalitative tilnæringer fremheves. Dessverre tas ingen eksempler fra nyere allmenntidisinisk forskning; kapitlets to ferskeste referanser er fra hhv. 1991 og 1981.

Den nylig oppdaterte norske læreboken i klinisk allmenntidisin vil foreligge i svensk utgave høsten 2005 (3). I det perspektivet er det ikke uten videre forståelig at våre svenske kolleger valgte å oversette McWinneys noe alderdommelige lærebok.

Anders Bærheim

Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

Litteratur

1. McWinney IR. Familjemedisin. Lund: Studentlitteratur, 2004.
2. McWinney IR. A textbook of family medicine. New York: Oxford University Press, 1997.
3. Hunskaar S. Allmenntidisin. Oslo: Gyldendal, 2003.

En vond bok – som anbefales

Peter Langwithz Smith

Auschwitz – en beskrivelse

431 s, ill. København: Gyldendal, 2004.

Pris DKK 349

ISBN 87-02-02325-2

Forfatteren som er lektor i Esbjerg, har samlet omfattende litteratur og dokumentasjon om utryddelsesleirene i Auschwitz. Boken er innbundet og har en imponerende referanseliste. Det er også med stikkordregister, noter og en fin kronologisk oversikt over hendelsene i leirene fra 1939. Det er kartskisser over leirene. Boken er på godt og lettlest dansk.

Da sovjetiske styrker inntok en av

Auschwitz-leirene (Monowitz – Auschwitz III) 27. januar for 60 år siden, hadde nazistene med industriell effektivitet drept mellom en og to millioner mennesker, hovedsakelig jøder her. Fanger ble sultet, plaget, pint og utnyttet som slavearbeidere på et ubeskrivelig vis. Tortur og drap ble også brukt som underholdning og tidtrøytte.

Språket mangler ord og begreper for kort å beskrive hva som skjedde. Peter Langwithz Smith klarer det over 19 kapitler. Han omtaler inngående hva som foregikk fra starten og oppbyggelsen av leirene til prosessene og rettsoppgjøret etter krigen. Blokk 11, som var fengsel i Stammlager (Auschwitz I) huset celler og torturrom hvor umenneskelig tortur ble utført. Utenfor var den sorte vegg hvor tusener ble henrettet. Nær dette lå også de fem sykehusbygg – som fangene fryktet å komme til. Få ble utskrevet i live. Våre kollegers innsats ved sykesengene og i såkalte vitenskapelige eksperimenter omtales i boken. Like ille var legenes opptreden ved togstasjonen i Birkenau (Auschwitz II) som ligger noen kilometer fra Auschwitz I. Her ble fangene jaget ut av godsvogner og inndelt i to grupper; de som raskt gikk til gasskammer og krematorium og de som ble tatt ut til slavearbeid. De fem gasskamrene med krematorier hadde samlet en kapasitet på 5 000 drap per døgn.

Forfatteren beskriver i detalj driften av gasskamrene, krematoriene, fjerning av tonnevis med aske, de medisinske forsøk med navn på legene. Likeså er flere bedrifter som kjøpte billig slavearbeid omtalt. Andre bedrifter hadde god fortjeneste av å konstruere og bygge krematoriene, og det var umulig ikke å forstå hva de skulle benyttes til. Firmaet Degesch (Deutsche Gesellschaft für Schäflingsbekämpfung) leverte 20 tonn Zyklon B som avgir nok cyanidgass til å drepe flere enn fire millioner mennesker. Dette er beregnet ut fra de dose-responsforsøk som leirkommandant Rudolf Höss utførte for ikke å sløse bort for mye kostbare kjemikalier.

Den ubehagelige detaljeringsgraden i fremstillingen er nødvendig som dokumentasjon og som motvekt mot dem som vil bortforklare at dette skjedde. Mange spørsmål stilles etter lesing av denne boken. De får få eller ingen svar. Jeg anbefaler sterkt å ta ubehaget med å lese boken.

Steinar Solberg

Thoraxkirurgisk avdeling
Rikshospitalet